

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Історія середніх віків:
програмові вимоги і тестові завдання

Івано-Франківськ

2002

Методичний посібник “Історія середніх віків: програмові вимоги і тестові завдання” підготував Жерноклеєв О. С., кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Прикарпатського університету імені В. Стефаника.

Рецензенти:

Сворак С. Д. – доктор історичних наук, професор, заступник начальника з наукової роботи Прикарпатської філії Національної академії внутрішніх справ

Пилипів І. В. – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Прикарпатського університету імені Василя Стефаника

Рекомендовано до друку вченою радою Прикарпатського університету імені Василя Стефаника

ЗМІСТ

Вступ

Програмові вимоги з історії середніх віків. Частина перша
Перелік основних понять і термінів
Тестові завдання для іспиту

Програмові вимоги з історії середніх віків. Частина друга
Перелік основних понять і термінів
Тестові завдання для іспиту

Хронологія курсу

Рекомендована навчальна література

ВСТУП

Курс історії середніх віків включає історію Західної Європи, Візантії та неслов'янських країн Центральної та Південно-Східної Європи (Угорщини, Молдови, Валахії, Трансільванії).

Хронологічні рамки курсу охоплюють період від падіння Західної Римської імперії у 476 р. (для історії Візантії – з IV ст.) і до кінця початкового етапу раннього нового часу (середина XVII ст.).

У центрі уваги – основні проблеми соціально-економічного і політичного розвитку названих макрорегіонів, матеріальної і духовної культури європейських народів, еволюції форм держави, ідеології, світогляду та людської особистості періоду середньовіччя, історії християнської Церкви, а також питання джерелознавства та історіографії історії середніх віків.

Спираючись на знання з інших курсів (історії первісного суспільства, історії Стародавніх Греції та Риму, історії зарубіжних слов'ян та інших), цей курс покликаний синтезувати історичні знання студентів у план світового історичного процесу, сформулювати наукові уявлення про генезис, становлення і розвиток Західноєвропейської та Візантійської середньовічних цивілізацій та феодального суспільства, а також про зародження основ сучасної західної цивілізації та індустріального суспільства, вивчення яких продовжується у курсах нової і новітньої історії, історіософії, історії культури тощо.

Курс історії середніх віків розрахований на вивчення протягом навчального року (двох семестрів), тому складається з двох частин. Відповідно до внутрішньої періодизації курсу навчальний матеріал розподілено наступним чином.

Частина перша (III семестр – стаціонар, IV семестр – заочне відділення) охоплює раннє середньовіччя (V – середина XI ст.), а також окремі теми з історії класичного середньовіччя, а саме хрестові походи та зародження і розвиток середньовічного міста. Крім того, вона включає загальні питання джерелознавства історії середніх віків та розвитку медієвістики від її виникнення як галузі історичної науки до сьогодення.

Частина друга (IV семестр – стаціонар, V семестр – заочне відділення) охоплює решту тем з історії класичного середньовіччя (друга половина XI – кінець XV ст.) та найважливіші проблеми історії західноєвропейських країн на початковому етапі раннього нового часу (або у так зване пізнє середньовіччя, XVI – перша половина XVII ст.), і зокрема великі географічні відкриття та їх наслідки, Реформацію і Контрреформацію, генезис ранньокапіталістичних відносин тощо.

Вивчення кожної частини курсу завершується семестровим іспитом.

Методичний посібник містить переліки конкретних питань, що виносяться на іспити (програмові вимоги), а також обов'язкових для знання історичних термінів і дат. Окрім того, до кожної частини курсу подані комплексні тестові завдання для іспиту (екзаменаційні білети).

Студентам необхідно звернути увагу на те, що завдання передбачають питання трьох рівнів складності. Кожен білет, розрахований на одного студента, містить п'ять питань. Перші два питання відносяться до найвищого рівня складності і вимагають ширшої, розгорнутої відповіді. Вони мають на меті проаналізувати теоретичну підготовку студента (оцінюються від 0 до 5 балів за кожне). Третє питання належить до другого рівня складності і передбачає вміння студента практично застосовувати набуті знання для аналізу конкретного історичного джерела або ж важливого історичного явища (оцінюється від 0 до 3 балів). Завдання третього рівня складності, які оцінюються за однобальною шкалою, мають на меті перевірити знання студентами історичної термінології та хронології. Зокрема четверті питання кожного білету охоплюють найважливіші поняття даного курсу, а п'яті – основні дати з історії середніх віків. Загальна оцінка за результатом іспиту визначається на основі суми балів за всі п'ять питань білету і виставляється відповідно до п'ятнадцятибальної шкали:

0 – 6 балів –	оцінка “незадовільно”;
7 – 10 балів –	“задовільно”;
11 – 13 балів –	“добре”;
14 – 15 балів –	“відмінно”.

Як правило, переважна більшість питань розглядається в ході лекцій та семінарських занять. Тому в процесі безпосередньої підготовки до іспиту і повторення пройденого матеріалу студенти використовують конспекти лекцій та семінарів. Однак, певна частина питань програмових вимог може вноситись і на самостійну роботу. У такому випадку студентові необхідно самостійно опрацювати їх за рекомендованою навчальною і довідковою літературою, запропонованою наприкінці цього методичного посібника.

Програмові вимоги
з історії середніх віків
для студентів II курсу історичного
факультету. Частина перша
(III семестр)

- I. Хронологічні рамки і періодизація історії західноєвропейського середньовіччя.
2. Найважливіші джерела з історії раннього середньовіччя /У-ХІ ст./.
3. Найважливіші джерела з історії розвинутого середньовіччя /ХІ-ХУ ст./.
4. Розуміння сутності феодалізму в історіографії ХУІІІ ст.
5. Медієвістика у першій половині ХІХ ст.
6. Розвиток медієвістики в другій половині ХІХ ст.
7. Медієвістика у першій половині ХХ ст.
8. Сучасна зарубіжна медієвістика.
9. Післявоєнна і сучасна медієвістика країн СНД.

10. Проблема генезису феодалізму у радянській медієвістиці.
11. Господарське життя давніх германців за даними Цезаря, Тацита та археологічних досліджень.
12. Суспільний лад давніх германців за даними Цезаря, Тацита та археологічних досліджень.
13. Релігія давніх германців.
14. Падіння Західної Римської імперії та його причини.
15. Вестготське королівство.
16. Вандало-Аланське королівство.
17. Остготське королівство в Італії.
18. Англосаксонські королівства у Британії.
19. Лангобардське королівство в Італії.
20. Утворення франкської держави на чолі з Хлодвігом.
21. Господарське життя франків за даними "Салічної правди".
22. Суспільний устрій у франків за даними "Салічної правди".
23. Франкська община та її еволюція у VI-VII ст. Алод.
24. Послаблення центральної влади при спадкоємцях Хлодвіга та причини цього явища. Дроблення держави франків.
25. Бенефіціальна реформа Карла Мартелла, її передумови та наслідки.
26. Зростання Франкської держави при Карлі Великому.
27. Розвиток феодальних відносин у державі Каролінгів.
28. Структура феодальної вотчини у Каролінгській державі.
29. Політична організація Каролінгської держави.
30. Виникнення Візантійської імперії.
31. Специфічні риси ранньовізантійського суспільства.
32. Політична система ранньої Візантії /IV - середина V ст./.
33. Візантія за Юстиніана I.
34. Повстання "Ніка" у Візантії.
35. Особливості генезису феодалізму у Візантійській імперії.
36. Іконоборство у Візантії /VIII-IX ст./.
37. Селянсько-плебейська єресь павликіан.
38. Повстання під проводом Фоми Слов'янина.
39. Соціальні зміни у Візантії кінця IX-XII ст. Завершення процесу феодалізації.
40. Візантійські міста у X-XII ст.
41. Міжнародне становище і зовнішня політика Візантії у X-XII ст.
42. Візантія і Русь у IX-XII ст.
43. Розрив між західною і східною церквами.
44. Аграрний лад Візантії за даними "Землеробського закону".
45. Виникнення Французького королівства.
46. Завершення процесу феодалізації суспільства у Франції.
47. Політичний устрій Франції наприкінці IX-XI ст.
48. Політичний розвиток Італії у другій половині VIII-X ст.
49. Формування феодальних відносин в Італії. Регіональні особливості цього

процесу.

50. Італійські міста у VIII-X ст.
51. Виникнення єдиного німецького королівства.
52. Соціальні відносини у Німеччині у IX- на початку XI ст.
53. Утворення німецької імперії.
54. Імперська церква у Німеччині /X – початок XI ст./.
55. Зовнішня політика німецьких імператорів у X - на початку XI ст.
56. Суспільний лад англосаксів у VII-VIII ст.
57. Завершення феодалізації англосаксонського суспільства /IX-XI ст./.
58. Еволюція держави в англосаксів у IX – середині XI ст.
59. Суспільство у скандинавів у VI-VIII ст.
60. "Епоха вікінгів" у Європі.
61. Виникнення феодальних відносин у Північній Європі.
62. Становлення християнської догматики. Вселенські собори.
63. Виникнення чернецтва. Статут св. Бенедикта.
64. Становити церкви в імперії Каролінгів.
65. Папство і західна церква у другій половині IX – середині XI ст.
66. Історичні передумови, причини і характер хрестових походів.
67. Початок хрестового руху. Похід бідноти.
68. Перший хрестовий похід рицарів.
69. Держави хрестоносців на Сході. Духовно-рицарські ордени.
70. Другий і Третій хрестові походи.
71. Четвертий хрестовий похід і падіння Візантії.
72. Хрестові походи XIII ст.
73. Занепад хрестового руху. Наслідки хрестових походів.
74. Проблема походження міст в джерелах та історіографії.
75. Виникнення середньовічних міст як центрів ремесла і торгівлі. Особливості цього процесу в різних країнах.
76. Міське ремесло, його характер та організація. Цехи.
77. Боротьба міст з феодалами. Форми міського самоврядування.
78. Особливості розвитку культури Візантії у IV-VII ст.
79. Освіта у ранньосередньовічній Візантії.
80. Візантійська історична наука у VI-XII ст.
81. Проблема генезису середньовічної культури в історіографії.
82. Генезис ранньосередньовічної західноєвропейської культури /кінець V – середина VII ст./.
83. Культурне піднесення арабської Іспанії /VIII-X ст./.
84. "Каролінгське відродження".
85. Розвиток культури країн Північної Європи у рання середньовіччя.
86. "Оттонове відродження".

**Перелік
основних понять і термінів
з курсу історії середніх віків
(частина перша)**

Тема: Суспільний лад франків за “Салічною правдою”

Алод	граф
марка	королівський співтрапезник
вергельд	

Тема: Процес феодалізації франкського суспільства у VII – XI ст.

Прекарій	васально-ленна система
патронат	феодальна драбина (ієрархія)
комендація	феодалізм
бенефіцій	“врівноважений синтез”
васалітет, васал і сеньйор	імунітет
феод (лен)	інкастеламенто

Тема: Велика феодальна вотчина у Франкській державі VIII – IX ст.

Феодальна вотчина (сеньйорія)	манс
домен	серв
колон	натуральне господарство
феодальна рента	

Тема: Англосаксонські королівства в Британії. Особливості процесу феодалізації в Англії (VII – XI ст.)

Гептархія	фолькленд
глафорд (лорд)	ерл
сока	керл
шериф	гайда
бокленд	тен
манор	Денло

Тема: Візантія в IV – середині IX ст.

Пекулій	фема, фемний устрій
енапограф	стратіот
емфітевт	апори
діми	містії
факція	парики
теорія симфонії	епарх

іконоборство

екскурсія

Тема: Візантія в кінці IX – XII ст.

Пронія
арифмос
харистікій
катафракти
схизма

Тема: Північна Європа в епоху раннього середньовіччя.

“Епоха вікінгів”	альтинг
ярли	одадь
карли (бонди)	

Тема: Німеччина у IX – XI ст.

Село “змішаного типу”	рейхстаг
міністеріал	бан
ландтаг	фогт

Тема: Церква у раннє середньовіччя.

Патристика	канон
патрологія	симонія
аріанство	єреміти
несторіанство	кенобіти
монофізитство	“імперська церква”
монофелітство	право приватної церкви
догмат	

Тестові завдання

для іспиту з історії середніх віків. Частина перша
(III семестр)

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Хронологічні рамки і періодизація історії західноєвропейського середньовіччя.
2. Становлення християнської догматики. Вселенські собори.
3. Стисло проаналізуйте суспільний лад англосаксів у УІІ-УІІІ ст.
4. Поясніть термін “алод”.
5. Утворення Угорського королівства: 900 ; 1000; 1100; 1200.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №2

1. Джерела з історії раннього середньовіччя.
2. Виникнення французького королівства.
3. Стисло проаналізуйте статут св. Бенедикта та його роль у становленні західноєвропейського чернецтва.
4. Поясніть термін “вергельд”.
5. Перший хрестовий похід: 996 ; 1096 ; 1126; 1216;

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №3

1. Розуміння сутності феодалізму в історіографії ХУІІІ ст.
2. Історичні передумови, причини і характер хрестових походів.
3. Стисло проаналізуйте суспільний лад скандинавів УІ-УІІІ ст.
4. Поясніть термін “марка”.
5. Перший Вселенський собор: 325; 455 ; 671; 875.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №4

1. Розуміння сутності феодалізму в медієвістиці першій половині ХІХ ст.
2. Початок хрестового руху. Похід бідноти.
3. Розкрийте сутність “теорії симфонії” у Візантії.
4. Поясніть термін “прекарій”.
5. Утворення першого варварського королівства на теренах Західної Римської імперії (королівства вестготів): 418; 516; 620; 750.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №5

1. Основні напрями розвитку медієвістики у другій половині ХІХ ст.
2. Перший хрестовий похід.
3. Стисло схарактеризуйте господарство франків на основі “Салічної правди”.
4. Поясніть термін “патронат”.
5. Карл Мартелл: 618-648; 715-741; 853-896; 1001-1015.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №6

1. Концепції феодалізму в західній медієвістиці другої половини ХХ ст.
2. Четвертий хрестовий похід і падіння Візантії.
3. Стисло проаналізуйте суспільний лад давніх германців за даними творів Цезаря.
4. Поясніть термін “комендація”.
5. Правління Юстиніана І у Візантії: 527-565; 627-665; 707-725; 827-865.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №7

1. Проблема генезису феодалізму в радянській медієвістиці.
2. Міське ремесло, його характер і організація. Цехи.
3. Стисло проаналізуйте суспільний лад давніх германців за даними Тацита.
4. Поясніть термін “васалітет”.
5. Утворення світської держави римських пап: 565; 756; 868; 956.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №8

1. Політичний розвиток Італії у другій половині УІІІ-Х ст.

2. Виникнення середньовічних міст як центрів ремесла і торгівлі.
Особливості цього процесу в різних країнах.
3. Проаналізуйте дані античних авторів про господарське життя давніх германців у світлі сучасних археологічних досліджень.
4. Поясніть термін “імунітет”.
5. Карл Великий (роки правління): 648-675; 768-814; 978-1003; 1015-1025.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №9

1. Релігія давніх германців.
2. “Епоха вікінгів” у Європі.
3. Стисло схарактеризуйте міське самоврядування за Магдебурзьким правом.
4. Поясніть термін “бенефіцій”.
5. Верденський поділ імперії Карла Великого між його онуками: 648; 843; 954; 1054.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №10

1. Духовно-лицарські ордени в епоху хрестових походів.
2. Розвиток культури Північної Європи у раннє середньовіччя.
3. Стисло проаналізуйте причини падіння Західної Римської імперії.
4. Поясніть термін “феод”.
5. Іконоборство у Візантії: 527-565; 726-843; 945-1025; 1015-1122.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №11

1. Вестготське королівство.
2. Політична організація Каролінгської держави.
3. Проаналізуйте аграрний лад Візантії на основі “Землеробського закону”.
4. Поясніть термін “симонія”.
5. Другий хрестовий похід: 1096; 1101; 1147; 1192.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №12

1. Англосаксонські королівства у Британії.
2. “Каролінгське відродження”.
3. Стисло проаналізуйте становище церкви в імперії Оттонів.
4. Поясніть термін “васально-ленна система”.
5. Третій хрестовий похід: 1096; 1101; 1189; 1204.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №13

1. Лангобардське королівство в Італії.
2. Еволюція держави в англосаксів у IX - середині XI ст.

3. Коротко схарактеризуйте “Звід цивільного права” Юстиніана.
4. Поясніть термін “феодальна вотчина (сеньйорія)”.
5. Битва при Пуатьє, перемога франків над арабами: 732; 955; 1095; 1099.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №14

1. Утворення Франкської держави на чолі з Хлодвігом.
2. Генезис західноєвропейської середньовічної культури (У-УІІ ст.)
3. Стисло проаналізуйте міжнародне становище Візантії у Х-ХІІ ст.
4. Поясніть термін “натуральне господарство”.
5. Об`єднання англосаксонських королівств : 739; 829; 999; 1035.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №15

1. Держави хрестоносців на Сході.
2. “Оттонове відродження”.
3. Стисло проаналізуйте суспільний устрій у франків на основі “Салічної правди”.
4. Поясніть термін “серв”.
5. Повстання “Ніка” у Константинополі: 325; 532; 726; 843.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №16

1. Франкська община та її еволюція у УІ-УІІ ст. Алод.
2. Італійські міста у УІІІ-Х ст.
3. Стисло схарактеризуйте специфіку ранньовізантійського суспільства.
4. Поясніть термін “тептархія”.
5. Утворення німецької імперії: 829; 962; 1001; 1025.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №17

1. Повстання під проводом Фоми Слов`янина.
2. Соціальні відносини Німеччині у ІХ – на поч. ХІ ст.
3. Стисло проаналізуйте причини, суть і наслідки бенефіціальної реформи Карла Мартелла.
4. Поясніть термін “манс”.
5. Канут Великий, король Англії, Данії і Норвегії: 768-814; 871-899; 1016-1035; 1003-1019.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №18

1. Посилення Франкської держави при Карлі Великому.
2. Особливості розвитку культури у Візантії у ІУ-УІІ ст.
3. Стисло проаналізуйте суспільний лад давніх германців у світлі археологічних досліджень.
4. Поясніть термін “манор”.

5. Схизма католицької і православної церков: 756; 787; 1054; 1122.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №19

1. Розвиток феодалізму у державі Каролінгів.
2. Освіта у ранньосередньовічній Візантії.
3. Стисло схарактеризуйте регіональні особливості формування феодалізму в Італії.
4. Поясніть термін “схизма”.
5. Падіння Західної Римської імперії: 395; 476; 586; 594.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №20

1. Виникнення єдиного німецького королівства.
2. Повстання “Ніка” у Візантії.
3. Стисло розкрийте структуру феодалльної вотчини у Каролінгській державі на основі історичних джерел.
4. Поясніть термін “фема”.
5. Альфред Великий, король Англії: 768-814; 871-899 (900); 1096-1099; 1003-1025.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №21

1. Виникнення Візантійської імперії.
2. Політичний устрій Франції у кінці IX-XI ст.
3. Схарактеризуйте причини і наслідки “інкастеламенто”.
4. Поясніть термін “патристика”.
5. Римський папа Григорій Великий: 590-604; 715-745; 1096-1099; 1100-1122.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №22

1. Завершення процесу феодалізації суспільства у Франції.
2. Папство і західна церква у другій половині IX- середині XI ст.
3. Політична система ранньої Візантії (IV-VII ст.): короткий аналіз.
4. Поясніть термін “керл”.
5. Початок Реконкісти в Іспанії: 718; 918; 1221; 1492.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №23

1. Візантія за Юстиніана I.
2. Другий і Третій хрестові походи.
3. Стисло проаналізуйте становище церкви в імперії Каролінгів.
4. Поясніть термін “глафорд (лорд)”.
5. Піпін Короткий (роки правління): 741-768; 814-825; 915-965; 1000-1015.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №24

1. Іконоборство у Візантії (УІІ-ІХ ст.)
2. Завершення процесу феодалізації у Франції.
3. Проаналізуйте наслідки хрестових походів.
4. Поясніть термін “домен”.
5. Нормандське завоювання Англії: 1016; 793; 1066; 1096.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №25

1. Утворення “Священної Римської імперії”.
2. Візантійська історична наука у VI-X ст.
3. Проаналізуйте причини розриву між західною і східною церквами.
4. Поясніть термін “одаль”.
5. Хлодвіг, король франків: 481-511; 715-741; 768-814; 1016-1035.

Програмові вимоги
з історії середніх віків
для студентів II курсу історичного
факультету. Частина друга
(IV семестр)

- 1 Посилення королівської влади у Франції в XII - на початку XIII ст.
- 2 Реформи Людовіка IX.
- 3 Початок станової монархії у Франції, її особливості.
- 4 Причини і початок Столітньої війни. Жакерія.
- 5 Відновлення Столітньої війни. Жанна д'Арк.
- 6 Завершення політичного об'єднання Франції. Людовік XI.
7. Проблема «кризи феодалізму» II пол. XIV-XV ст. в історіографії.
- 8 Вплив нормандського завоювання на соціально-політичний розвиток Англії.
9. Соціальна структура англійського суспільства кінця XI ст. за даними «Книги Страшного Суду».
- 10 Реформи Генріха II.
- 11 Зовнішня і внутрішня політика Іоанна Безземельного.
12. Велика хартія вільностей.
13. Особливості формування станової монархії в Англії. Походження парламенту, його соціальна і політична роль.
- 14 Соціально-економічний розвиток Англії у XIV ст. «Робітниче законодавство».
- 15 Рух за реформу церкви в Англії. Джон Вік ліф. Лолларди.
- 16 Повстання Уота Тайлера.

- 17 Особливості соціально-політичного розвитку Англії у ХУ ст.
- 18 Війна Червоної та Білої троянд.
19. Ключійський рух і піднесення папства.
- 20 Боротьба та інвеституру. Вормський конкордат
- 21 Війни Фрідріха Барбароси з італійськими містами. Ломбардська ліга. Виникнення системи поліцентризму в Італії.
- 22 Боротьба католицької церкви з єресями, її форми. Чернечі ордени /XII – XIII ст./.
23. Економічний розвиток Італії в XIII - ХУ ст. Зародження капіталістичних відносин.
- 24 Особливості соціально-економічного розвитку Німеччини у ХІУ-ХV ст.
- 25 «Золота булла» Карла ІV Люксембурга. Закріплення політичної роздробленості Німеччини.
- 26 Занепад папства і впливу офіційної церкви у ХІУ-ХУ ст. “Авіньйонський полон пап” і “велика схизма”.

- 27 Становище держав Піренейського півострова в ХІ-ХІІІ ст. Вирішальні успіхи Реконкісти.
- 28 Особливості соціально-політичної організації держав Піренейського півострова у ХІІ – ХІІІ ст. Станові монархії.
- 29 Об'єднання Іспанії та завершення Реконкісти.
- 30 Кальмарська унія скандинавських країн, її значення.
- 31 Соціальний лад угорців у ІХ - Х ст. Виникнення угорської ранньофеодальної держави.
32. Посилення феодальної знаті в Угорщині в ХІ - ХІІІ ст. «Золота булла» Андраша ІІ.
- 33 Боротьба Угорщини з турками. Становлення станової монархії та розквіт королівства за Матяша І.
- 34 Формування волоської та молдавської середньовічних народностей. Утворення князівств Валахії та Молдови.
35. Середньовічна міська культура.
- 36 Рицарська культура.
37. Університети і схоластика у ХІІ-ХІУ ст.
38. Середньовічне мистецтво та архітектура (ХІІ-ХІУ ст.).
39. Італійський гуманізм і його соціальне коріння.
40. Мистецтво Раннього Відродження (ХІУ-ХУ ст.).
- 41 Розвиток продуктивних сил в промисловості і сільському господарстві Західної Європи наприкінці ХУ - початку ХVІ ст.
42. Процес первісного нагромадження капіталу, його специфічні риси в окремих країнах Західної Європи.

- 43 Мануфактурна стадія виробництва: характерні риси, особливості розвитку.
- 44 Великі географічні відкриття і зародження колоніальної системи.
- 45 Наслідки Великих географічних відкриттів. «Революція цін» та її соціальні наслідки.
- 46 Соціально-економічне і політичне становище Німеччини в кінці XV – на поч. XVI ст.
47. Гуманізм в Німеччині, його специфічні риси.
48. Вчення М. Лютера і його соціальна роль.
49. Томас Мюнцер і народна Реформація.
- 50 Селянська війна у Німеччині. Її основні райони, програмні документи, значення.
51. Цвінгліанська Реформація у Швейцарії.
52. Ж. Кальвін і його віровчення. Кальвіністська Реформація.
53. Культура пізньої Візантії (XIII-XV ст.)
54. Специфіка світосприйняття середньовічних людей. Картина світу. Час і простір.
55. Особистість середньовіччя.
- 56 Іспанія в епоху Карла I, її роль в Габсбурзькій імперії.
57. Політика Філіпа II і його наступників. Причини занепаду Іспанії.
58. Соціально-економічні відносини в Іспанії в XVI - першій половині XVII ст. Особливості економічної моделі.
- 59 Культура Іспанії в XVI - першій половині XVII ст. Сервантес.
- 60 Особливості економічних відносин в Нідерландах в XVI ст.
Структура суспільства.
61. Іспанське правління в Нідерландах. Початок революції.
- 62 Перемога Нідерландської революції та її наслідки.
63. Культура Нідерландів, її особливості.
64. Франція в період італійських воєн. Боротьба з Іспанією в першій половині XVI ст.
65. Релігійні війни у Франції, їх основні етапи і наслідки.
- 66 Зростання могутності Франції за правління Генріха IV. Соціально-економічне становище.
67. Створення системи французького абсолютизму. Рішельє.
- 68 Культура Франції у XVI – першій пол. XVII ст. Протестантський напрям. Розвиток театру.
69. Утвердження династії Тюдорів в Англії. Генріх VII та Генріх VIII.
- 70 Реформація та релігійна боротьба в Англії в сер. XVI ст.
71. Англія в період Єлизавети I. Зростання морської могутності.
- 72 Англійська культура XVI - першої половини XVII ст. Шекспір.
73. Італія в період італійських воєн. Макіавелі.
74. Феодальна роздробленість Італії. Вплив цього явища на соціальні відносини і зовнішню політику в XVI – першій пол. XVII ст.

75. Культура Італії. Образотворче мистецтво і математика. Леонардо да Вінчі. Рафаель. Мікеланджело. Галілей.
76. Розрив унії Швеції з Данією. Реформація у Швеції і Фінляндії.
77. Реформація у Данії, Норвегії та Ісландії.
78. Контрреформаційні заходи католицької церкви. Тридентський собор.
79. Особливості Контрреформації в країнах Західної Європи.
80. Основні етапи Тридцятирічної війни, їх характеристика. Вестфальський мир.
81. Успіхи у розвитку науки і техніки в Західній Європі у XVI - I пол. XVII ст.

**Перелік
основних понять і термінів
з курсу історії середніх віків
(частина друга)**

Тема: Франція у XII – XIII ст.

“Чиста сеньйорія”	парламент
цензітарії	легісти
лінеаж	катари
балії	вальденси
прево	альбігойці
сенешаль	

Тема: Франція у XIV – XV ст.

Генеральні штати	“бургундці” та “арманьяки”
станова монархія	меркантилізм
“чорна смерть”	протекціонізм
фураж	абсолютизм, абсолютна монархія
нотаблі	ар’єр-васали
“осінь середньовіччя”	рентний фонд
	система феодалських контрактів

Тема: Англія в XI – XIII ст.

Шериф	“щитові гроші”
Рельєф	суд присяжних
“датські гроші”	інтердикт
бордарії і котгарії (коттери)	палата лордів
сокмени	палата общин
“палата шахової дошки”	

Тема: Німеччина, Італія і римо-католицька церква в добу класичного середньовіччя.

Клюнійський рух	гвельфи і гібелліни
Конгрегація	інквізиція
римська курія	цістерціанці
цезарепапізм, папіно-цезаризм	жебрущі чернечі ордени
теократія	домініканці і францисканці
вікарій	спіритуали і конвентуали
інвеститура	мануфактура
гранди	розсіяна мануфактура
пополани	змішана мануфактура
контадо і дістретто	централізована мануфактура

Тема: Країни Піренейського півострова в XI – XV ст.

Реконкіста	кортеси
фуерос	консехо
мосараби	“дурні звичаї”
рікос-омбрес	“свята германдада”
кабальєро	мориски
інфансони	маррани
ідальго	

Тема: Реформація у Швейцарії.

Тагзатцунг	Зондербунд
кантон	анабаптизм
шеффени	подвійна предістінація
конфедерація	пресвітер

Тема: Реформація і Селянська війна у Німеччині.

Регалії	ландтаг
курфюрсти	“імперські чини”
рейхстаг	

Тема: Абсолютизм, Реформація і національна державність в Англії (XVI – початок XVII ст.).

Джентрі	супрематія
“нове дворянство”	пуритани
прокламації	дисиденти
статути	реституція

Тестові завдання
для іспиту з історії середніх віків. Частина друга
(IV семестр)

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Посилення королівської влади у Франції в XII - на початку XIII ст.
2. Вплив нормандського завоювання на соціально-політичний розвиток Англії.
3. Мануфактурна стадія виробництва: характерні риси, особливості розвитку.
4. Поясніть термін “цезарепаїзм”.
5. Італійські війни: 1234-1345; 1394-1459; 1494-1559; 1564-1596.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 2

1. Початок станової монархії у Франції, її особливості.
2. Великі географічні відкриття і зародження колоніальної системи.
3. «Золота булла» Карла IV Люксембурга.
4. Поясніть термін “подвійна предістінація” .
5. Похід і загибель “Непереможної армади”: 1498; 1572; 1588; 1648.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 3

1. Причини і початок Столітньої війни. Жакерія.
2. Вчення М. Лютера і його соціальна роль.
3. Соціальна структура англійського суспільства кінця XI ст. за даними «Книги Страшного Суду».
4. Поясніть термін “меркантилізм” .
5. Філіп II, король Іспанії: 1348-1368; 1476-1486; 1555-1598; 1618-1648.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 4

1. Відновлення Столітньої війни. Жанна д'Арк.
2. Томас Мюнцер і народна Реформація.
3. Реформи Генріха II в Англії.
4. Поясніть термін “розсіяна мануфактура” .
5. Революція в Нідерландах: 1509-1566; 1566-1609; 1596-1626; 1609-1656.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 5

1. Завершення політичного об'єднання Франції. Людовік XI.
2. Селянська війна у Німеччині. Її основні райони, програмні документи, значення.
3. Зовнішня і внутрішня політика Іоанна Безземельного.
4. Поясніть термін “тагзатцунг” .
5. Падіння Візантійської імперії: 1352; 1453; 1483; 1492.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 6

1. Проблема «кризи феодалізму» II пол. XIV-XV ст. в історіографії.
2. Цвінгліанська Реформація у Швейцарії.
3. Велика хартія вільностей.
4. Поясніть термін “змішана мануфактура”.
5. Філіп II Август, французький король: 1123-1153; 1180-1223; 1290-1312; 1370-1412.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 7

1. Особливості формування станової монархії в Англії. Походження парламенту, його соціальна і політична роль.
2. Ж. Кальвін і його віровчення. Кальвіністська Реформація.
3. Кальмарська унія скандинавських країн, її значення.
4. Поясніть термін “папіно-цезаризм”.
5. Філіп IV Красивий, король Франції: 1285-1314; 1314-1344; 1356-1376; 1390-1415.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 8

1. Ключіський рух і піднесення папства.
2. Іспанське правління в Нідерландах. Початок революції.
3. «Золота булла» Андраша II в Угорщині.
4. Поясніть термін “протекціонізм”.
5. Виникнення Генеральних штатів у Франції: 1204; 1302; 1405; 1502.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 9

1. Боротьба та інвеституру між римськими папами та німецькими імператорами (ост. третина XI – перша чверть XII ст.).
2. Перемога Нідерландської революції та її наслідки.
3. «Робітниче законодавство» в Англії.
4. Поясніть термін “інтердикт”.
5. Столітня війна: 1235-1338; 1337-1453; 1445-1545; 1524-1624.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 10

1. Війни Фрідріха Барбароси з італійськими містами. Ломбардська ліга. Виникнення системи поліцентризму в Італії.
2. Утвердження династії Тюдорів в Англії. Генріх VII та Генріх VIII.
3. Реформи Людовіка IX.
4. Поясніть термін “датські гроші”.
5. Ферраро-Флорентійський церковний собор: 1275-1284; 1369-1378; 1438-1445; 1543-1545.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 11

1. Боротьба католицької церкви з ересями, її форми. Чернечі ордени /XII – XIII ст./.
2. Англія в період Єлизавети I. Зростання морської могутності.
3. Розвиток продуктивних сил в промисловості і сільському господарстві Західної Європи наприкінці XV - початку XVI ст.
4. Поясніть термін “фуерос”.
5. Флорентійська республіка на чолі з Савонароллою: 1245-1276; 1347-1367; 1494-1498; 1524-1536.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 12

1. Економічний розвиток Італії в XIII - XV ст. Зародження капіталістичних відносин.
2. Створення системи французького абсолютизму. Рішельє.
3. Наслідки Великих географічних відкриттів.
4. Поясніть термін “кортеси”.
5. Династія Плантагенетів в Англії: 1178-1357; 1154-1399; 1297-1378; 1385-1455.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 13

1. Особливості соціально-економічного розвитку Німеччини у XIV-XV ст.
2. Релігійні війни у Франції, їх основні етапи і наслідки.
3. Велика хартія вільностей.
4. Поясніть термін “чиста сеньйорія”.
5. Утворення Швейцарського союзу: 1181; 1291; 1371; 1421.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 14

1. Занепад папства і впливу офіційної церкви у XIV-XV ст.
“Авіньйонський полон пап” і “велика схизма”.
2. Особливості економічних відносин в Нідерландах в XVI ст.
Структура суспільства.
3. Зовнішня і внутрішня політика Іоанна Безземельного.
4. Поясніть термін “курфюрсти”.
5. Повстання чомпі у Флоренції: 1168; 1258; 1378; 1418.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 15

1. Становище держав Піренейського півострова в XI-XIII ст. Вирішальні успіхи Реконкісти.
2. Зростання могутності Франції за правління Генріха IV. Соціально-економічне становище.
3. “Dictatus papae”.
4. Поясніть термін “палата шахової дошки”.
5. Встановлення тиранії Медичі у Флоренції: 1234; 1384; 1434; 1564.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 16

1. Особливості соціально-політичної організації держав Піренейського півострова у XII – XIII ст. Станові монархії.
2. Реформація та релігійна боротьба в Англії в сер. XVI ст.
3. “Едикт милості”.
4. Поясніть термін “рейхстаг”.
5. Винайдення книгодрукування Іоанном Гутенбергом: 1414; 1445; 1490; 1495.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 17

1. Об'єднання Іспанії та завершення Реконквісти.
2. Ж. Кальвін і його віровчення. Кальвіністська Реформація.
3. Вестфальський мир.
4. Поясніть термін “суд присяжних”.
5. Крістіан II, король Данії і Швеції: 1423-1453; 1513-1523; 1516-1556; 1612-1622.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 18

1. Середньовічна міська культура.
2. Іспанія в епоху Карла I, її роль в Габсбурзькій імперії.
3. Нантський едикт.
4. Поясніть термін “нове дворянство”.
5. Вільгельм I Завойовник: 1066-1087; 1090-1102; 1266-1287; 1345-1356.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 19

1. Італійський гуманізм і його соціальне коріння.
2. Політика Філіпа II і його наступників. Причини занепаду Іспанії.
3. Політичний заповіт Ришельє.
4. Поясніть термін “ландтаг”.
5. Повстання Уота Тайлера в Англії: 1261; 1351; 1361; 1381.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 20

1. Мистецтво Раннього Відродження (XIV-XV ст.).
2. Розрив унії Швеції з Данією. Реформація у Швеції і Фінляндії.

3. Війна Червоної та Білої троянд: причини і наслідки.
4. Поясніть термін “жебруці чернечі ордени”.
5. Утворення Португальського королівства: 1099; 1126; 1139; 1266.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 21

1. Процес первісного нагромадження капіталу, його специфічні риси в окремих країнах Західної Європи.
2. Контрреформаційні заходи католицької церкви. Тридентський собор.
3. Велика хартія вільностей.
4. Поясніть термін “ідальго”.
5. Тридцятилітня війна в Європі: 1468-1498; 1516-1546; 1612-1642; 1618-1648.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 22

1. Соціальний лад угорців у IX - X ст. Виникнення угорської ранньофеодальної держави.
2. Соціально-економічне і політичне становище Німеччини в кінці ХУ – на поч. ХУІ ст.
3. Вормський конкордат.
4. Поясніть термін “інквізиція”.
5. Відновлення Візантійської імперії: 1240; 1261; 1345; 1453.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 23

1. Рицарська культура.
2. Вчення М. Лютера і його соціальна роль.
3. «Революція цін» та її соціальні наслідки.
4. Поясніть термін “дисиденти”.
5. Варфоломійська ніч у Парижі: 1372; 1492; 1572; 1622.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 24

1. Специфіка світосприйняття середньовічних людей. Картина світу. Час і простір.

2. Соціально-економічні відносини в Іспанії в ХУІ - першій половині ХУІІ ст. Особливості економічної моделі.
3. Постанова Ферраро-Флорентійського собору "Радійте, небеса".
4. Поясніть термін "ар'єр-васали".
5. Династія Тюдорів в Англії: 1456-1590; 1485-1603; 1495-1588; 1556-1654.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 25

1. Особистість середньовіччя.
2. Успіхи у розвитку науки і техніки в Західній Європі у ХУІ - І пол. ХУІІ ст.
3. Основні етапи Тридцятирічної війни, їх характеристика.
4. Поясніть термін "пуритани".
5. Утворення Угорського королівства: 999; 1000; 1100; 1110.

ХРОНОЛОГІЯ

курсу історії середніх віків,

обов'язкова для знання студентами історичного факультету.

- 325 - Перший Вселенський собор у Нікеї
- 381 - Другий Вселенський собор у Константинополі.
- 418 - Утворення першого варварського королівства на теренах Західної Римської імперії /Королівства вестготів /.
- 431 - Третій Вселенський собор в Ефесі.
- 451 - Четвертий Вселенський собор у Халкідоні.
- 476 - Падіння Західної Римської імперії.
- 481-511 - Хлодвіг - король франків.
- 486 - Битва при Суассоні. Заснування Франкської держави.
- 486-751 - Династія Меровінгів у Франкській державі.
- 527-565 - Юстиніан I.
- 532 - Повстання "Ніка" у Константинополі.
- 553 - П'ятий Вселенський собор у Константинополі.
- 590-604 - Римський папа Григорій I Великий.

687 - Об'єднання Франкського королівства майордомом Австралії Піпіном Геристальським.

715-741 - Карл Мартелл.

718-1492 - Реконкіста в Іспанії.

726-843 - Іконоборство у Візантії.

732 - Битва при Пуатьє, перемога франків над арабами.

741 - 768 - Піпін Короткий.

751-843 - Династія Каролінгів.

756 - Утворення світської держави римських пап.

768-814 - Карл Великий, з 800 р. - імператор.

787 - Сьомий Вселенський собор у Нікеї.

793-1066 - "Епоха вікінгів" у Європі.

829 - Об'єднання англосаксонських королівств.

843 - Верденський поділ імперії Карла Великого між його онуками.

871-899 /900/ - Альфред Великий, король Англії.

962 - Утворення німецької імперії.

987 - Початок династії Капетингів у Франції.

1000 - Утворення Угорського королівства.

1016-1035 - Канут Великий, король Англії, Данії і Норвегії.

1054 - Схизма католицької і православної церков.

1066 - Нормандське завоювання Англії.

1066-1087 - Вільгельм I Завойовник.

1077 - Покаяння німецького імператора Генріха IV у Каноссі.

1086 - "Книга Страшного суду" в Англії.

1096-1099 - I хрестовий похід.

1122 - Вормський конкордат.

1139 - Утворення Португальського королівства.

1147-1149 - II хрестовий похід.

1152-1190 - Фрідріх I Барбаросса.

1154-1189 - Генріх II Плантагенет, англійський король.

1154-1399 - Династія Плантагенетів в Англії.

1180-1223 – Філіп II Август, французький король.
1188 – Магдебурзьке право.
1189-1192 – III хрестовий похід.
1199-1216 – Іоанн Безземельний, англійський король.
1202-1204 – IV хрестовий похід.
1204 - Захоплення Константинополя хрестоносцями.
1215 – Велика хартія вільностей в Англії.
1217-1221 - V хрестовий похід.
1222 – “Золота булла” в Угорщині.
1226-1270 - Людовік IX, французький король.
1261 - Відновлення Візантійської імперії.
1265 – Виникнення англійського парламенту.
1285-1314 - Філіп IV Красивий, французький король.
1291 - Утворення Швейцарського союзу.
1302 - Виникнення Генеральних штатів у Франції.
1309-1377 - "Авіньйонський полон" пап.
1337-1453 - Столітня війна між Англією і Францією.
1356 - "Золота булла" німецького імператора Карла IV Люксембурга.
1358 - Жакерія у Франції.
1378 - Повстання чомпі у Флоренції.
1378-1417 - "Велика схизма" /розкол в католицькій церкві/.
1381 - Повстання Уота Тайлера в Англії.
1397 - Кальмарська унія Данії, Швеції і Норвегії.
1414-1418 – Констанцький церковний собор.
1429 - Зняття облоги Орлеану французькими військами під проводом Жанни д'Арк.
1431-1449 – Базельський церковний собор.
1434 - Встановлення тиранії Медичі у Флоренції.
1438-1445 - Ферраро-Флорентійській церковний собор.

1439 - Флорентійська унія православної і католицької церков.

Біля 1445 - Винайдення книгодрукування Іоанном Гутенбергом.

1453 - Падіння Візантійської імперії.

1455-1485 - Війна Червоної і Білої троянд в Англії.

1461-1483 - Людовік XI, французький король.

1479 - Об'єднання Арагону і Кастилії в єдине Іспанське королівство під владою Фердінанда та Ізабели.

1485-1603 - Династія Тюдорів в Англії.

1492 - Падіння Гранадського емірату. Завершення Реконкісти.

1492 - Відкриття Америки Христофором Колумбом.

1494-1498 - Флорентійська республіка на чолі з Савонароллою.

1494-1559 - Італійські війни.

1513-1523 – Крістіан II, король Данії і Швеції.

1517 - Виступ Мартіна Лютера з "95 тезами". Початок Реформації у Німеччині.

1518-1531 - Діяльність Ульріха Цвінглі у Цюріху.

1523 - Розрив Кальмарської унії. Відновлення незалежності Швеції.

1524-1525- Селянська війна у Німеччині.

1529 - Мир у Камбре між Францією та Іспанією.

1530 - "Аугсбурзьке віросповідання".

1534 - Акт про супрематію в Англії.

1545-1563 - Тридентський собор.

1555-1598 - Філіп II, король Іспанії.

1558-1603 - Єлизавета Тюдор, королева Англії.

1560-1598 - Релігійні війни у Франції.

1566-1609 – Революція у Нідерландах.

1572 - Варфоломійська ніч у Парижі /24 серпня/.

1588 - Похід і загибель "Непереможної армади".

1598 - Нантський едикт Генріха IV.

1618-1648 - Тридцятилітня війна у Європі.

1624-1642 - Кардинал Ришельє у Франції.

1629 – “Едикт милості” у Франції.

Рекомендована навчальна і довідкова література

- Гутнова Е. В. Историография истории средних веков. – М., 1985.
Всемирная история: В 24-х т. – Мн., 1996. – Т. 7 –13.
Дейвіс, Норман. Європа. Історія. – К., 2000.
Заборов М.А. История крестовых походов в документах и материалах. – М., 1977.
История Европы: В 8-ми т. – Т. 2. – М., 1992; Т. 3. – М., 1993.
История средних веков: В 2-х т. – М., 1997-1999.
История средних веков. – Мн., 2000.
Історія світової культури.– К., 1999.
Історія світової культури. Культурні регіони. – К., 2000.
Косминский Е. А. Историография средних веков. – М., 1963.
Крип’якевич І. П. Всесвітня історія: У 3-х кн. – К., 1995. – Кн. 2.: Середньовіччя і нові часи.
Лінч, Джозеф. Середньовічна церква: коротка історія. – К., 1994.
Люблинская А. Д. Источниковедение истории средних веков. – Л., 1955.
Павленко Ю. Історія світової цивілізації: Соціокультурний розвиток людства. – К., 2000.
Семенов В. Ф. Історія середніх віків. – К., 1975.
Советская историческая энциклопедия: В 16-ти т. – М., 1961 – 1976.